

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 36, Nisan 2019, s. 44-60

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4953>

Doç. Dr. Özcan BAYRAK

Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü,

ozcanbayrak@gmail.com

Arş. Gör. Tuğrul Gökmen ŞAHİN

İnönü Üniversitesi Türkçe Eğitimi ABD

HİKÂYESİ OLAN DEYİMLERİN DRAMA YÖNTEMİYLE ÖĞRETİLMESİ¹

Özet

Bu çalışmayla kültürün önemli bir parçası olan deyimlerin öğretilmesinde drama yöntemi seçilerek deyimlerin kalıcılığı ve günlük yaşamın bir parçası haline getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda nicel araştırma yöntemlerinden zayıf deneysel desenler yöntemi uygulanmıştır. Seçilen deyimler bir anketle belirlenmiş ve bu deyimlerin yer aldığı 10 soruluk bir ön test, son test hazırlanmıştır. Zayıf deneysel desenler yöntemi tek grup üzerinde yapılan çalışmayı esas alır. Bu doğrultuda çalışmamız Malatya Büyükşehir Belediyesi Sanat Merkezi drama sınıfında yapılmıştır. 10-12 yaş aralığında 20 öğrenci seçilmiş ve öğrenciler 5 haftalık bir uygulamaya geçmeden önce 10 deyim yer aldığı ön testi cevaplamıştır. Ön test sonrası 5 haftayı kapsayan ders planı çerçevesinde deyimler drama yöntemiyle öğrencilere sunulmuş, öğrenciler sürecin bir parçası haline gelmiştir. Süreç sonunda son test ve 4 hafta aradan sonra kalıcılık testi uygulanarak seçilen yöntemin başarısı belirlenmiştir. Süreç öncesi, sırası ve sonrası elde edilen veriler tablolar halinde çalışmamızda mevcuttur. Drama yöntemi yaşamın değinme ve yüzleşme alanıdır. Bu yöntem sayesinde öğrencilerin deyimlere değindiği ve gerçek yaşamın küçük kesitini sahneledikleri için bu deyimlerle birebir yüzleştikleri gözlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre dramanın soyut bir anlatım unsuru olan deyimlerin öğretiminde daha kolay ve kalıcı öğrenmeyi sağladığı

¹ 2018 Yılında Hikayesi Olan Deyimlerin Drama Yöntemiyle Öğretilmesi Adlı Yüksek Lisans Tezinden Makaleleştirilmiştir.

gözlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar esas alınarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Drama, deyim, öğrenci, yaşam, yaratıcılık.

TEACHING STORY OF IDIOMS WITH DRAMA METHOD

Abstract

In this study, thanks to the drama method, it is aimed to enhance the permanence of idioms which have an important place in culture and make them part of everyday life. Weak experimental design method is applied in this study. Selected idioms are determined by a questionnaire and ten questions pre-test and post-test including selected idioms are used to conduct the study. Weak experimental design method is based on a single group study. At that point, the study is carried out in Malatya Metropolitan Municipality Art Center drama class. This study focuses on twenty students between the ages of 10-12 and the students answer the per-test questions before the five-week practice. After pre-test, Idioms are presented via drama method, including five-week lesson plan and this enables the students become the part of the process. To find out the selected methods' success, post-test and for four weeks retention test is implemented at the end of the process. The data obtained before, during and after the process is displayed in tables. Drama method is the area of life facing and touching on. Thanks to this method, the students touch on the idioms and face with the idioms while performing the small sections of a real life. According to the results of the study, it has been observed that drama provides an easy and permanent learning in teaching idioms that are abstract elements. Based on the data obtained from the study, suggestions are made.

Keywords: Drama, idioms, student, life, creativity.

GİRİŞ

Değişen ve gelişen dünyada, bireylerin ana dilinde yetkinleşmeleri; onların düşünen, duyarlı bireyler olmalarını sağlayan etkenlerden biridir. Bir dilde yetkinleşmek demek, dildeki anlama becerileri olan dinleme ve okuma ile anlatma becerileri olan konuşma ve yazmayı etkili bir şekilde kullanabilmek demektir. Bu kapsamda dildeki sözcük, deyim, kalıp söz vd. söz varlığı unsurları ile cümle yapılarını bilmek ve doğru kullanmak önemlidir (Şirin vd. 2016: 1). Deyimler ve kalıp sözler, dilin zenginliğidir. Yazıya ve konuşmaya kıvraklık, sıcaklık, incelik ve çekicilik katar. Dilimizde önemli bir yere sahip olan deyimlerin geçmişle bağımlı koparmamak ve dilsel zenginliğimizi sekteye uğratmamak adına deyimleri öğretirken kalıcılığını sağlama zorunluluğu bulunmaktadır. Deyimlerin soyut ve mecaz anlam içeren anlatım unsurları olduğu düşünüldüğünde somut kavramlar gibi yaşamın ilk yıllarından itibaren öğrenilmesi beklenmemelidir. Deyimlerin anlaşılıp kullanılacağı dönem, soyut işlemler dönemi yani eğitimimizde ikinci kademedir. İkinci kademe olan bir öğrenci zihinsel yeterliliğe sahip olsa dahi geleneksel yöntemlerle kurallarından bahsetmek ve anlatıp geçmek deyimlerin kavranması adına yetersiz olacaktır.

Günlük hayatla bağlantı kurulmadığı takdirde bu soyut söz kalıplarını geleceğe aktarma görevi sadece kitaplarla sınırlı kalmaktadır. Olması gereken, konuşma dilinde deyimlere yer

verilmesini sağlamak, bu yolla konuşmanın ahengiyle dinleyiciyi etkilemeyi; yazı diline kıvraklık katılarak etkisini arttırmaktır. Bu sebeple deyimlerin, üstünkörü kavratılmaması, anlaşılması adına sadece açıklayıcı anlatımla yetinilmemesi ve çeşitli yöntemlerle günlük hayata adapte edilmesi gerekmektedir.

Deyimleri daha etkili ve kalıcı öğretmenin çeşitli yöntem ve teknikleri araştırılmalı, deyimler klasik yöntemlere terk edilmemelidir. Araştırmada seçilen drama yöntemi deyimlerin öğretilmesinde birçok amaca hizmet etmektedir. Yapararak yaşayarak öğrenen öğrenci, sürece dâhil olmakta ve deyimleri günlük yaşamda nasıl kullanacağını öğrenmektedir. Bu yöntemle birlikte sonuç odaklı birçok yaklaşımın aksine rahat bir öğrenme ortamı sağlanır ve öğrenci bu süreçte sosyalleşir, kendini rahat ifade ederek dil becerisi gelişir.

Hikâyesi Olan Deyimlerin Drama Yöntemiyle Öğretilmesi (HODDYÖ) ile amaçlanan, öğrencide başarıya ve öğrenme ihtiyacı gerektiren durumlarda görülen stres ve kaygıyı azaltmak, yaratıcılık ve estetik duygularını geliştirerek, öğrenciyi yaratım sürecinin parçası yapmak, eğlenirken öğrenmesini sağlamak, gerçeği sembolik temsillerle ele alarak soyut somut ilişkisini kendi içinde çözümleyebilmesine fırsat tanımaktır. Bu doğrultuda soyut bir anlatım unsuru olan deyimler de drama yöntemi sayesinde somutlaştırılıp, yaşamdan kopuk öğretilmeyip, yaşamın bir parçası haline getirilecektir. Hem drama yönteminin öğrenci merkezli eğitimi gerçekleştirip öğrenciyi salt bilgi vermek yerine bilgiye ulaşma yollarını öğretmesi hem de deyimlerin Türkçenin söz varlığında önemli bir yere sahip olması nedeniyle bu iki kavram çalışmaya değer bulunmuştur.

Deyim

Dil biliminde deyim kavramı, durumları hoşça giden bir anlatımla, özel bir yapı ya da söz dizimi içinde belirten söz topluluğu ya da tümcedir (Yağmur, 2014: 13). Türk Dil Kurumunun tarifine göre deyim, genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan söz öbeği, tabirdir (TDK, 2011: 651). Dil bilimin deyimleri inceleyen dalına idiomatik /deyim bilimi adı verilmektedir (Sinan, 2016: 19). Anlatımı dikkat çekici hale getirerek, etkili hale getirmek için cümle içerisinde kullanılan kalıplaşmış söz öbekleri olan deyimlerle (Aksoy, 2016: 52) öz anlamları dışında bir anlamda kullanılan iki veya daha kelime ile bir kavramı, düşünceyi veya olayı aktarırken az sözle geniş bir anlam ifade etmek mümkündür (Pala, 2010: 39).

Deyimleri oluşturan söz öbekleri kalıplaşmış haldedir, kelimelerin yerleri değiştirilemez. Bir kelime çıkarılıp, aynı anlama da gelse yerine başka bir kelime konulursa deyimden ifade ettiği anlam bozulur. “Eli yüzü düzgün” deyimini, “yüzü eli düzgün” biçiminde değiştirilip söylenemez; söylene de aynı anlama gelmez. Bir araya gelirken, çoklukla kendi gerçek anlamlarından ayrı bir anlam belirtirler. “Altın kesmek” deyimini, “altını kesip doğramak, parçalara ya da dilimlere ayırmak” anlamında kullanılmaz; bu söz “çok para kazanmak, kazanır durumda olmak” anlamında kullanılır (Arvas, 2014: 10). Çoklukla mastar hâlinde olduklarından fiil çekimine girerler. “Burnunu çekmek” deyimini, “burnunu çekti” biçiminde çekimlenebilir (Adıgüzel, 2016: 4). Kelime grubu olarak deyimler isim, sıfat, zarf görevlerinde bulunurlar: “İçten pazarlıklı bir adam” cümlesinde “içten pazarlıklı” deyimini sıfat olarak; “keyfimi kaçırdı” cümlesinde “keyfi kaçmak” deyimini zarf olarak; “karga derneğinde işim yok benim” cümlesinde “karga derneği” deyimini de isim görevinde kullanılmıştır (Çınar, 2011: 13).

İçerisinde deyim olan cümleler yalın biçimli cümlelerdir (Parlatır, 2007: 9). Anlatıma güzellik, canlılık ve çekicilik katmak amacıyla söz sanatları ile süslü olan deyimler, genel kural niteliği taşımazlar (Adıgüzel, 2016: 5-6). Hem yazıya hem de konuşmaya derinlik katan deyimler, nesilden nesile aktarılıp kalıplaşarak yaygın kullanıma ulaşan, daha önceki kuşakların birikimlerini, deneyimlerini ve gözlemlerini yansıtan, geçmişten günümüze kalmış en önemli miras unsurlarından biridir (Şirin vd. 2016: 1).

Drama

Yunanca “dran” kelimesinden gelen ve yapmak, etmek anlamına gelen dramalar tiyatro sanatı içerisinde soyutlanmış, özetlenmiş eylem ve bu eylemlerin sanatsal olarak gösterilmesidir (San,1990: 35). Drama, bir kişiyi bir şeyi yapmaya yöneltmek, onun bir şeyi yapmasını sağlamak anlamında da kullanılmaktadır. Bu açılarından bakıldığında dramanın bir eylemi bir hareketi ihtiva ettiğini söylemek mümkündür. İçerisinde bir hareketin olduğu insanların birbirleri arasında veya doğa ile insan arasındaki etkileşimi açıklamaktadır (Adıgüzel, 2017: 1).

Drama kelimesi, oynama kavramına da karşılık gelmektedir. Eski Yunan tiyatrosunun gelişmesi ile birlikte drama eylem ve hareket anlamlarından uzaklaşarak, daha çok oynamak kavramını ifade etmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Eski Yunan tiyatrosunda drama bir kişinin bir eylemi yapması değil, bir veya birden fazla kişinin daha önceden kurgulanmış bir olayı katılımcılara gösteri şeklinde aktarması drama olarak bilinmektedir (Nutku, 1998: 29). Drama kavramı dilimizde gösteri yapmak için bir oyun veya tiyatro yazını oluşturma mecazi anlamlar kullanılarak oyun sanatı için bir yapıt oluşturma anlamındadır. Nutku’ya (1976) göre insanın kafaca sağlığına bağlı olan ve insanın yaşamı boyunca süren bir eylem, kısaca drama; ‘Yaşama Sanatı’dır.

Drama çok disiplinli bir kavramdır. Bir taraftan tiyatral bir anlam taşıırken bir taraftan da yazınsal bir anlam taşımaktadır. Drama rol yapmadan yaşam deneyimini ortaya koymaktır. Kişinin hayal dünyasında şekillenebilir (Adıgüzel, 2017: 39). Eğitim amaçlı drama; özel olarak düzenlenen yaşantıları somut bir şekilde hissetme yolu ile sosyal, evrensel ve soyut kavramların, tarih, edebiyat gibi konuların canlandırılarak anlamlı hale getirildiği, öğrenildiği bir eğitim tekniğidir (Önder, 2016: 6). Eğitici drama ise önceden belirlenmiş eğitim amaçları olan, çocukların bir öğretmen liderliğinde yaptıkları daha çok ifade etmeye, rol oynamaya, canlandırmaya ve tartışmaya dayalı bireysel ve grup etkinliğidir.

Drama ve Tiyatro

Bir gösteri sanatı olan tiyatro, diğer sanat dallarından farklı olarak bir taraftan drama, diğer taraftan oyunculuk gibi göz zevkini canlandırıcı olanaklarıyla ikili bir durum yaratır (And, 2015: 9). Dramada ise katılımcıların hepsinin sürece aktif bir şekilde katılması söz konusudur. Katılanların kendi yaşantıları önemlidir. Çocuk tiyatro ve drama sayesinde kendi yaşantısını başkalarına aktarabileceklerdir. Tiyatro ve dramanın birbirinden ayrılan yönleri olsa da aslında iç içedir. Fakat şunu unutmamak gerekir ki ikisinde de temel amaç izleyiciyi eğlendirmek ve etkilemek olmamalı, çocuğu geliştirmek olmalıdır.

Tiyatro kelimesi Yunanca “theatron”dan gelmektedir (Kısakürek, 2016: 12). Tiyatro, birçok insanın, bir an böyle birbirini göremez halde bir noktaya bakıp, bir çerçevede içinde her

gün yaşadığı hayattan bir parça gösteren bir sanat şeklidir (Kısakürek, 2016: 10). Yaratıcı dramının temelinde tiyatro teknikleri ve tiyatro kuramları yatmaktadır. Diğer etkinliklerin tamamı bu temel üzerine geliştirilmektedir (Önder, 2016: 24). Tiyatro insanla birlikte var olmuştur. İlkel insan en başta birbiriyle anlaşabilmek, düşüncesini anlatabilmek için taklide başvurmuştur. Daha sonra doğaya karşı olan sevgilerini, korkularını dans ederek, birlikte hareket ederek dile getiren ilkel insanlar, inançlarına göre, kötü ruhları kovmak için otlardan ağaç kabuklarından yaptıkları maskelerle oyunlar oynamaya başlamışlardır. Bir yandan da günlük sorunların nedenlerini oyunlar oynayarak anlamaya çalışmışlardır (Adıgüzel, 2017: 233-234).

Türk eğitim tarihinde okul tiyatrosu adından ilk olarak 1915 yılında çıkan “Mektep Temsillerinin Usul-i Tedrisi” başlığı ile Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan bir yönetmelikle söz edilmiştir. Çocuk ve tiyatro ilişkisini eğitsel ve kültürel bir zeminde ele alan bu yönetmeliğin ilk bölümünde tiyatro çalışmalarının eğitim ve öğretim ile ilişkisi, ikinci bölümde de tiyatro çalışmalarının nasıl yürütüleceğine ilişkin bilgiler sunulmaktadır (Adıgüzel, 2017: 197). Tiyatronun tüm bileşenlerinin eğitsel olarak önemi; çocuğun yaşamı tanımada ve kişiliğinin gelişmesinde okul tiyatrosunun bir araç olarak görülmesinde yatmaktadır (Adıgüzel, 2017: 263). 7

Günümüzün çocuğa yönelik oluşumlarından biri de hiç şüphesiz ki çocuk tiyatrolarıdır. Kültürel mirasların kuşaktan kuşağa aktarılmasında; toplumsal değişimin ve gelişimin gerçekleşmesinde, sanat ve kültür yönünden çağdaş, bedensel ve zihinsel açıdan sağlıklı, daha yaratıcı kuşakların yetiştirilmesinde çocuk tiyatroları önemli bir etkidir (Özertem, 1979: 1). Çocuk tiyatrosu, çocuğun kendinden başkasının da var olduğunu bilmesi ve onların neler yapabildiğini görebilmesi açısından önemlidir (Schinder, 2005: 7). Bu da çocuğun kuşaklar ötesine uzanmasında ve oradan kendi gelişimine katkıda bulunacak her türlü kültürel öğeyi almasında kolaylık sağlayacaktır. Drama, çocukların tecrübe etmeleri ve keşfetmeleri için doğal ve erişilebilir bir ortam önerir. Bu süreçte, çocuklar anlamak ve yapmak için bedenlerini, seslerini kullanırlar. Hepsinden önemlisi drama çocukların okulda merak uyandıran, faydalı ve eğlenceli deneyimler yaşamalarını sağlar (Erdoğan, 2010: 4).

Drama ve Oyun

Oyun, her çocuğun severek, isteyerek yaptığı ve haz aldığı hareketler bütünüdür. Çocuğun bu kadar zevk aldığı ve isteyerek yaptığı faaliyetin içerisine eğitimi katmak, bir taraftan onun eğitime aktif katılımını sağlarken, diğer taraftan da öğrendiklerinin kalıcı olmasını sağlayacaktır. Çocuğa oyun ile birlikte doğal öğrenme ortamı sağlanmış olur. Oyun nesnelere ve nesnelere ilişkin işlevlerin kavratılmasında geçerli olduğu gibi nesnel olmayan değer ölçülerinin benimsetilmesinde de geçerlidir. Konuşma yetisinin geliştirilmesi, çocuğa yaratıcı bir kişilik kazandırması, oyunda ortaya çıkan sorunlara çözüm araması gibi zihinsel ve dilsel gelişime ilişkin konularda oyun etkin olarak kullanılabilir (Çalışkan ve Karadağ, 2014: 26).

Oyun bir bakıma belli kuralları olan bir eğlencedir. Kimine göre fiziksel ve ruhsal enerjisinin çıkar amacı olmaksızın her hangi bir biçimde dışa vuruluşudur. Kimine göre benzetme içgüdüsünü doyurmak, kimine göre de doğuştan bir yeteneği geliştirme isteği ya da üstün gelme ve yarışma isteği ya da yitik enerjiyi tek yönlü canlılıkla, eylemle onarmadır (Çalışkan ve Karadağ, 2014: 10). Oyun, çocuğun çevresindeki dünyayı öğrenme, tanıma ve bir şeyler ortaya koyma aracıdır. Çocuğun yaşam tarzıdır. Oyun, çocuğun en doğal öğrenme aracıdır. Duygularını, gördüklerini, sınıdığı ve öğrendiklerini pekiştirdiği bir ortamdır. Oyun

ortamı, çocuğun deney odasıdır. Öyle bir deney odası ki çocuk odada başına buyruk olarak sayısız denemelere girer. Çocuk oyunu, içsel olarak güdülenen, belirli bir amacı olmayan, yetişkinler tarafından değil, çocuğun koyduğu kurallara bağlı olarak kendiliğinden gelişen ve zevk unsuru taşıyan davranışlardan oluşan bir etkinliktir (Önder, 2016: 29). Çocuk, çevresiyle iletişim kurmaya başladığı andan itibaren oyun oynar ve bu oyunlar içinde hoşça vakit geçirip eğlenirken bir taraftan da hayatı tanır (Sevinç, 2003: 145). Oyun çocuğun kişisel tartımını bulması açısından temel yöntem olduğu için önemlidir. Birlikte oyun çocuğun kendi dışındaki çevreye olan ilişkisini geliştirir. Bu önce onun çevresini bilmesini, sonra da çevresine olan sorumluluk duygusunu geliştirir. Çocuk çevresiyle olan ilişkilerinde içtendir. Çocuk paylaşımının yanı sıra, bir içtenlik duygusu içinde güven kazanır (Nutku, 1998: 24).

Oyun, çocuğun kendine güven, kendini denetleme, çabuk karar verme, iş birliği yapma, doğruluk ve disiplin gibi kişisel ve toplumsal alışkanlıklar kazanmasında en etkili bir yöntemdir. Çocuklar oyun oynarken, diğer insanlarla iletişim kurmayı, gözlem, iş birliği yapmayı ve yardımlaşma duygularını geliştirebilir. Çocuk oyun yardımıyla, aile içindeki rolleri üstlenerek ve yaşayarak, görevleri, sorumlulukları, davranış biçimlerini ve kişiliklerini öğrenebilir, kendine uygun gördüklerini tekrarlayarak, pekiştirebilir (Çalışkan ve Karadağ, 2014: 25). Oyun, çocuğun yaşamının doğal bir parçası olarak kabul edilir. Belli bir zaman süreci içinde ve belli bir anda yapılan çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkaran, beceri kazandıran ve aynı zamanda eğlendiren bir tür yarışma olan oyunun en önemli iki işlevi, 'toplumsallaşma' ve 'kişilik gelişimi'dir. Oyun sırasında izlenen çocuğun davranışları, ne tür bir ailenin eğitiminden geçtiğini, saldırganlığını, sevecenliğini, kısaca pek çok kişilik özelliğini ortaya koymaktadır (Adıgüzel, 2017: 45). Çocukta girişkenlik, yaratıcılık ve doğallık oyunla geliştirilebilir. Okul eğitim ve öğretimi dünün bilgilerini öğretir, çocuğu geleceğe hazırlamak içindir. Oyun çocuğa geleceğin araştırılmasında tüm olasılıkları tanımak, büyüklerin kendisi için seçtiklerinin dışında tüm olasılıkları araştırma olanağı sağlar. Çocuk ilk ilişkilerini oyun yoluyla kurar ve oyunla, imgelemeyle ilişkilerini geliştirir. Kendisi yeni oyunlar yaratır, bu yolla yaşamı, çevresini, keşfeder, tanır, bilgi edinir (Çalışkan ve Karadağ, 2008: 49).

Çocuklar, drama etkinliğini gerçekleştirirken onu oyuna benzetir. Bu benzetim sayesinde oyunlarda olduğu gibi drama etkinliğinde de tüm algıları açık olur ve pür dikkat odaklanır. Çocuğun, dramayı oyun ile ilişkilendirmesi bir kavramı, konuyu veya sosyal etkileşimi daha kolay algılamasını sağlamaktadır. Bir nevi çocuk güdülenip, eğlenip, öğrenecektir. Yaratıcı drama çalışmalarının başlangıcını, çocukların kendi aralarında oynadıkları evcilik oyunları oluşturmaktadır. Evcilik oyunlarında, roller oracıkta paylaşılır, çocuklardan kimi anne, kimi baba, kimi de onların çocuğu oluverir (Önder, 2016: 24). Oyun ve oyun benzeri etkinliklerde, dış dünyanın içselleştirilmesi kolaylaşır. Çocuk oyun sayesinde öğrenebildiğine göre oyun haline getirilmiş eğitim durumları ile çocuğa birçok konu, daha az zorlayarak, daha kolay öğretilir. Drama tekniğinin başarısı da buradan ileri gelir. Yani drama, çocuğa oyun yaşantısı sağlar.

Hikâyesi Olan Deyimlerin Drama Yöntemiyle Öğretilmesi

Çocuğun kültürel gelişiminde ve kültürel kimlik kazanmasında eğitimin katkısı tartışılmaz, ancak bu eğitim esnasında seçilen yöntemler ve teknikler her an tartışmaya ve gelişmeye açık olmalıdır. Seçilen yöntem hem çocuğun iç dünyasını yansıtmalı hem yaşamına değmeli hem de öğrenecekleri konuyu evrenle ilintili hale getirebilmelidir. Ulusal ve kültürel kimliğin korunması, dilin zenginliğini yansıtmalı, toplumun yaşam biçimini, gelenek, görenek

ve inançlarını kısaca maddi ve manevi kültürünün taşıyıcısı olması, dile esneklik kıvraklık katması deyimlerin hayatımızdaki önemini ve kalıcı olması gerektiğini göstermektedir. Eğitimde artık yalnızca bilme ve öğrenme değil, bildiklerini ve öğrendiklerini etkili bir biçimde anlatma becerisinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Milli kültüre yapılacak olan en önemli katkılardan biri de geçmişten gelen dil hazinesinin yeni nesli oluşturacak çocuklara aktarılması (Adıgüzel, 2016, 5) ve aktarılan bilgilerin çocuklar tarafından kullanılmasının sağlanmasıdır. Bu bilgilerin öğretilmesi en uygun dönem çocuğun soyut işlemler dönemine geçtiği ikinci kademedir.

Deyimler geçmişle günümüz arasında organik bir bağ kurarlar. Çocuk kimliğini kendi başına değil çevresiyle ilişkilendirip zenginleştirdikçe bu bağı bir sonraki nesle taşıyabilir. Diğer türlü oluşacak yapay bağ kültür aktarımının sadece kitaplardaki bilgi ile sınırlı kalmasına neden olacak ve hayata aktarım sekteye uğrayacaktır. Bu bağı sayfalara mahkûm olmaktan kurtaracak ve hayata aktaracak drama yöntemiyle birlikte, yaşantılar günün modası haline gelen yabancı sözcüklerle ifade etme çabasından kurtulup dilin zenginliğini yansıtan deyimlerle aktarılacaktır. Deyimler, günlük dilin vazgeçilmezi, sözün süsü, uzun anlatımların özü, etkili ifadenin membasıdır. Bu mabadan yararlanırken deyimlerin soyut ve mecaz olma özelliğini göz önünde bulundurmak, deyimleri öğretirken çocuğun bütün gelişim alanlarına hitap edecek yöntemi bulmak ve uygulamak gerekir. Bu noktada hayal gücünü besleyecek, aktif katılımını destekleyecek, kendi inisiyatifini kullanmasına olanak sağlayacak, üretim ve yaratıcılığını tetikleyecek, özgüvenini geliştirecek, esnek ve doğaçlama hareket etmesini sağlayacak, taklit yeteneğini arttırıp özdeşeyim duygusunu geliştirecek ve kendisine kendisini tanıtmaya imkân sağlayacak bir teknik olan drama devreye girmelidir. Çocuğun soyut işlemler döneminde olması düz anlatım tekniğiyle deyimleri anlamlandıracağı anlamına gelmemektedir.

Öğretmen, bu sürece aktif katılmaktan ziyade pasif, kontrol edici noktada kalarak çocuğun aktif öğrenme sürecine katılmasına yardım etmelidir. Öğretmenin, öğrenciyi aktif hale getireceği, öğrenme sürecini gözlemleyeceği en önemli yöntem dramadır. Bu yöntem sayesinde hem aktif katılım sağlanacak hem de eğlenirken öğrenme gerçekleşecektir. Çocuğun öğrenirken eğlenmesi, öğrenme sürecinden keyif alması kalıcılık için temel şartlardan biridir. Elbette asıl kastedilen iyimserlik ve neşe adına kusursuz bir dünya yanılması yaratmak; gerçek yaşama adapte etmek isterken, yarının dünyasında gafil bırakmak değildir. Dramanın yapısındaki esnekliği hayata karşı da yansıtmasını sağlamaktır.

Değişen toplum yapısı ve anlayışı ile birlikte ayakları üzerinde duramayan, kendi kararlarını alamayan, gelecek planları yapamayan bireyler ortaya çıkmıştır. Çocuklar her şeyi anne-babaya veya kendisine yakın hissettiği birine danışmaktadır. Elbette birey çevresine kayıtsız kalmamalı, soru sormalı ve yakınlarıyla paylaşımlarda bulunmalıdır. Altını çizmek istediğimiz şey artık çocukların özgürce kendi kararlarını verememeleri, kendi benliklerini oluşturamamalarıdır. Çocukların özgürleşmesi, kendine güveninin gelmesi, farkındalığının ortaya çıkarılması ve damarlarındaki asil kanı tanınması noktasında drama paha biçilmez bir yöntemdir. Eğitici drama etkinliklerinin oyuna benzer niteliklerinden dolayı kullanılan dolayı bir olay, öykü, konu, kavram, nesne ya da rolün taklit edilerek canlandırılmasını sağladığı için çocuklar hayatı tanıyarak kendilerine olan güvenleri gelişir (Önder, 2016: 5). Drama etkinliklerini yaparken en önemli unsurlardan biri de eğitici drama etkinlikleri ile çocuklara kazandırılacak becerilerin göz önüne alınmasıdır. Etkinliğin niteliğine göre, çocuklara gerekli becerilerin kazandırılması gerekmektedir (Çalışkan ve Karadağ, 2014: 123).

Çağın hastalığı olan cevap odaklı olma, bilgiye kısa sürede ulaşmanın verdiği rahatlıkla bilgiyi hayata aktarmadan unutmama ve süreç değil sonuç odaklı olma sorunlarına çözüm dramın işlevindeki nitelikte gizlidir. Dramanın görevi gerçeği basitçe taklit etmek veya resmetmek değil gerçekliği tüm yönleriyle oyun içinde açmak, keşfetmek, hayatının bir parçası haline getirerek insanı insana insanla anlatmaktır. Drama çocuğun toplumda üstleneceği rolleri kavraması açısından da önemlidir. Drama sayesinde öğrenci; bir işin üstesinden gelme başarısını, grup bilincini, sorumluluk, paylaşma ve bu sorumluluğu yerine getirmenin önemini de kavramış olur. Yani, drama ve sahne çalışmaları çok yönlü bir sosyalleşme işidir (Yalçın ve Aytaş, 2005: 36). Şöyle ki uzun yıllardan beri ülkemizde büyük bir iç göç meydana gelmektedir. Her ne kadar aynı havayı teneffüs ediyor olsak, aynı folklorik yapıya sahip olsak, aynı dili konuşsak da ana materyal insan olunca temelde birçok farklılık vardır. Bu yüzden çeşitli bölgelerden bir araya gelen çocukların birbirlerini tanımaları ve somut bir ürün ortaya koymaları için drama en etkili yoldur. Bu sayede bireyler kaynaşacak ve toplum bilinci oluşacaktır.

Eğitimde drama ve oyun, eğitim yaşantısı için yaşayarak öğrenme seçeneğini sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir. Çocuk, drama etkinliğini genellikle oyun olarak algılar ve böyle algıladığı için dikkatini ve enerjisini tıpkı oyun sırasında olduğu gibi yaptığı etkinlik üzerinde yoğunlaştırır. Böylece çocuk hem oynamış hem de birçok kavram, konu ve sosyal davranışları daha etkili öğrenme şansını elde etmiş olur. Çocukların oynadıkları oyunların birçoğu dramatik niteliktedir. Örneğin, onların kendi yaşantılarındaki durumları oynamaları, bir başkasını canlandırarak rol yapmaları, kılık değiştirmeleri dramatik oyunlardır. Bu tür dramatik oyunlar çocukların dünyayı anlayabilmesi, toplumun içindeki yerini bulması, her türlü değişimde seçimini yapması açısından önemli bir yere sahiptir. Oyuna benzer etkinlikler, eğitici drama sayesinde eğitimin daha az sıkıcı, dolayısıyla daha etkili olmasını sağlar. Çocuk oyun ve drama sırasında kendini tüm benliğiyle konuya ya da yapmakta olduğu etkinliğe verir. Çocuk oyun ve drama sayesinde 'benmerkezci' bir yapıdan, 'veren-alan', 'paylaşan' insan olmaya ve böylece gerçek yaşam rollerini güçlü bir şekilde içselleştirmeye başlar.

Eğitimde drama veya yaratıcı drama alanlarının temel amaçları, bireydeki tüm bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranış alanlarını geliştirmektir. Bu durum bile eğitimin geniş bir alanını kapsar ve yaşamda eğitimle ilgili eğitici olmayan, bir eylem ya da etkinliğin bulunmadığını gösterir. Özetle eğitici ve eğitsel olmayan bir dramadan söz edilemez, zira tüm drama yaşantıları eğitseldir, eğitimle ilgilidir. Bunların en başında yaratıcılık olmak üzere, kendini tanıma, iletişim becerilerini artırma, demokratik tutum veya davranış geliştirme, empati becerisini, dil ve sözel becerilerini geliştirmek gelir (Adıgüzel, 2017: 49).

Sonuç olarak; çocuğun oyun sayesinde öğrenebildiği ortada olduğuna göre, oyun haline getirilmiş eğitim durumlarıyla çocuğa birçok konuyu daha az zorlanarak, daha kolay ve eğlendirerek öğretmek mümkündür. Drama yönteminin başarısı da buradan gelmektedir. Çünkü drama çocuğa o çok sevdiği oyun etkinliği içinde yaşantısını tanıma ve uygulama fırsatı verir (Adıgüzel, 2017: 46). Çocukları yaşadıkları dünyanın realitelerinden koparıp onlara salt bilgi aşılacak ve sonrasında sonuç odaklı sınavlarla kazanımları sınamak günümüz çağdaş eğitiminin amaçlarını yansıtmamaktadır. Dramanın özünde doğaçlama vardır. Bu durum uygulamaya yönelik çalışmaların kıtlığının bir sebebi olabilir. Drama süreci, drama liderinin yani öğretmenin yetenek, tecrübe ve bilgi birikimiyle çok yakından ilişkilidir (Girgin, 2015: 5). Dramanın sonuç odaklı değil, süreç odaklı olması çocuğa kazandırılması gereken birçok kazanımın bu süreç esnasında gözlenmesine imkân sağlamaktadır. Bu süreç esnasında kurallara uymayı ve belirli bir

disiplin içinde düşünmeyi öğrenen çocuk, toplumsal rolleri kavrayacak, kendini ifade edip sorumluluk duygusunu geliştirecek, ödül ve cezaya odaklanmadan başarı duygusunu tadacak, yeteneklerini geliştirerek karar verme ve sonuçlarına katlanmayı öğrenecektir.

Türkçe Öğretim Programında Deyimlerin Yeri

Eğitim, bireyin içerisine doğduğu kültürel değerler başta olmak üzere, yetenek, beceri, tutum, estetik, duyarlılık ve olumlu davranışlar kazanılmasını içeren bir süreçtir. Bireyin yaşamında eğitim süreci ile meydana gelen değişimin kalıcı hâle gelmesi ve bireyin dünyadaki değişime ayak uydurabilmesi, günümüz eğitim sistemlerinin temel belirleyicileri olarak kabul edilmektedir. Eğitim süreci ile kazanılan beceriler, bireyin yaşam standartlarının gelişmesinin yanı sıra ülkelerin küresel rekabet kapasitelerine ve demokratik gelişimlerine de önemli katkılarda bulunmaktadır. Günümüzün sosyal ve ekonomik koşullarında aktif rol oynayabilecek bireyler yetiştirebilmek, eğitim sistemlerinin uluslararası alanda rekabet edebilirliği ile doğrudan ilişkilendirilmesi, ülkeleri öğrencilerini sorumluluk sahibi, eleştirel düşünebilen, problem çözme ve karar verme becerileri yüksek bireyler olarak hayata hazırlamaya imkân sağlayan bir eğitim modeli arayışına itmektedir.

Değişen ve gelişen dünyada, bireylerin ana dilimiz olan Türkçede yetkinleşmeleri; onların düşünen, duyarlı bireyler olmalarını sağlayan etkenlerden biridir. Bir dilde yetkinleşmek demek, dildeki anlama becerileri olan dinleme ve okuma ile anlatma becerileri olan konuşma ve yazmayı etkili bir şekilde kullanabilmek demektir. Bu kapsamda dildeki sözcük, deyim, kalıp söz vb. söz varlığı unsurları ile cümle yapılarını bilmek ve doğru kullanmak önemlidir. Okullarımızdaki Türkçe derslerinin en temel amaçlarından biri de çocuklarımızın bu açıdan gelişmelerini sağlamak ve yaşadıkları toplum içinde iyi iletişim kurabilen bireyler olmaları hususunda sağlam bir altyapı oluşturmalarını temin etmektir (Şirin vd. 2016: 1).

Öğrencilere iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçlayan eğitim, bu yönüyle değerlerle şekillenmiş bir etkinliktir. Bu bağlamda okullardaki değer eğitiminin amaçlarından biri öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Bunun için bireyin çok yönlü gelişmesi önem taşımaktadır.

Günümüz demokratik toplumlarında, akademik başarı kadar, insan ilişkilerini düzenleyen pek çok değer giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Millî, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmede aile, toplum ve medyanın yanı sıra öğretim programlarının da önemli bir etkisi bulunmaktadır. Öğretim programlarında derslerin doğasına uygun olarak kazanımlar içinde yer alan değer ifadeleri, öğrencilere hissettirilerek ve yaşantısal hâle getirilerek örtük bir biçimde kazandırılmaya çalışılmalıdır. Bu doğrultuda kazanımların gerçekleştirilmesinin değerlerin kazanılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ancak öğretim programının uygulayıcısı olan öğretmenin değerler eğitimine ilişkin farkındalığının yanı sıra yeterliliği ve becerisi bu süreçte büyük önem taşımaktadır. Değerlerin kazanılma sürecinde rehber olan öğretmen, öğretim programında yer verilen bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra neyin iyi ve doğru olduğunu model olarak ve etkinlikler yoluyla sunabilmelidir

İyi bir eğitimin yolu bireysel farklılıkları dikkate almaktan geçmektedir. Öğrencilerin öğrenmeye karşı doğal yetenek, ilgi, eğilim, isteklerinin yanı sıra ailedeki yetiştirme süreçleri, ekonomik durumları, etnik kökenleri, cinsiyetleri ve benzeri birçok durumları farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılıkların doğuştan mı getirildiği yoksa sonradan mı kazanıldığı önemli değildir. Önemli olan nokta, bu farklılıklar dikkate alınmadan yapılacak eğitimin beklenen sonucu getirmeyeceğidir.

Türk millî eğitim sisteminin temel hedefleri arasında öğrencileri sağlıklı, mutlu bir şekilde hayata hazırlamak, iyi insan ve iyi vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, değer, tutum, davranış ve alışkanlıklarla donatmaktır. Bu bağlamda değerlerin eğitim süreci içerisinde kazandırılması ve yeni nesillere aktarılması hedeflere ulaşmada ve kültürel devamlılık açısından da son derece önem taşımaktadır.

İş birliğine dayalı öğrenme, iş birliğini ve iletişimi temel alır. Farklılıklara saygı gösterilmesine, farklılıkların zenginlik olarak algılanmasına, düşüncelerin daha rahat paylaşılmasına ve nihayetinde yeni fikirlerin oluşmasına ortam hazırlar. Bu bağlamda öğretim programları; bireyi topluma, toplumu da bireye feda etmeyen, kişi hak ve hürriyetine saygılı, uzlaşmacı bireyler yetiştirmek üzerine temellendirilmiştir. Bu anlayışla bireyin sahip olduğu tüm yeterlilikleri potansiyeli ölçüsünde mümkün olduğu kadar geliştirmesine fırsat verecek; bireyin aklını ve duygularını sağlıklı şekilde işletebilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve anlayışı kazandırabilecek bir tasarım dikkate alınmıştır. Sosyal beceriler başkaları ve çevreyle olumlu etkileşimi destekleyen davranışlardır. Bu beceriler içerisinde başkalarının duygularını anlama, grup etkinliklerinde yer alma, cömertlik, yardımseverlik, başkalarıyla iletişimde bulunma, müzakere etme, sorun çözme ve benzerleri yer alır. Burada önemli olan, kendisiyle ve toplumuyla uyum içinde, sorumluluklarını bilen ve gereğini yerine getirebilen, bir yandan millî, diğer yandan da evrensel değerleri içselleştirmiş öz güven sahibi bireyler yetiştirmektir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin (MEB, 2017: 9);

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,

- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.

Tablo 1. İlk ve Orta Okul Türkçe Dersi Öğretim Programında Deyim, Atasözü ve Özdeyiş Öğretimi İçeren Kazanımlar

	DEYİM	ATASÖZÜ	ÖZDEYİŞ
T.3.3.7. Görselden/görsellerden hareketle bilmediği kelimelerin anlamlarını tahmin eder.	+	+	
T.4.3.11. Deyim ve atasözlerinin metnin anlamına katkısını kavrar.	+	+	
T.5.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.	+	+	
T.5.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.	+	+	
T.5.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.	+	+	+
T.6.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.	+	+	
T.6.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.	+	+	
T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.	+	+	+
T.7.3.5. Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.	+	+	
T.7.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.	+	+	
T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.	+	+	+
T.8.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.	+	+	
T.8.3.6. Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler.	+	+	+
T.8.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.	+	+	+

Kaynak: MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2017.

Kültürümüzün ve sözlü edebiyatımızın zengin içeriği ile öne çıkan ürünleri arasında bulunan deyim, atasözü ve özdeyişler, ilkökul ve ortaokul Türkçe Öğretim Programında Türkçenin temel dil becerileri olan okuma, konuşma, dinleme ve yazma becerilerinin kazandırılmasında kullanılmaktadır. Çoğunlukla mecazi anlamlar taşıyan, kesin yargı ifade etmeyen deyimler, bilgece düşünce ve öğütler içeren, gözleme ve yaşanmışlıklara dayanan kesin yargıları içeren atasözleri, genellikle söyleneni bilinen, birkaç kelime ile geniş bir anlatım yapılabilen özdeyişler, konuşma diline akıcılık katmaları, geçmişten gelen bilgi birikimle önemli kültürel miraslar olmaları, dilimizin özelliklerini ince bir şekilde yansıtmaları gibi sebeplerden dolayı çocuklara temel dil becerilerini kazandırmak amacıyla ilk ve ortaokul Türkçe eğitim programına dahil edilmektedirler.

YÖNTEM

Araştırmada inceleme ve gözlem modeli kullanılmış, araştırma süreci içerisinde anket, başarı testi, fotoğraflar, video kayıtları kullanılmıştır. Malatya Büyükşehir Belediyesi Sanat Merkezi drama sınıfında yer alan 10-12 yaş aralığındaki 20 öğrenci ile yürütülen araştırma öncesinde veli izni, idari izin belgesi alınmıştır. Araştırmamızda deney grubuna ön test, son test ve kalıcılık testi uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın modeli Tek Gruplu Ön ve Son-Test Modeli olarak gerçekleştirilmiştir. Deyimlerin öğretilmesinde drama yöntemi etkinliklerinin, öğrencilerin başarısına olan etkisini belirlemek amacıyla başarı testi uygulanmıştır. 41 deyim üzerinden alanında uzman kişilere uygulanan anket sonrası 10 deyim seçilmiştir. Seçilen bu deyimlerin yer aldığı çoktan seçmeli bir test geliştirilmiştir. Hazırlanan test soruları, danışmanımın ve bu alanda uzman kişilerin görüşleri ve uyarıları doğrultusunda düzeltilmiş ve böylece ön uygulama testine son hali verilmiştir. Ön testte 10 soru yer almaktadır. Başarı testinin güvenilirliği ve geçerliliği için Görgü Ortaokulunda öğrenim gören 80 öğrenci üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama testi analizi Tablo 2’dedir.

Tablo 2. Deyimler

Deyim	Az uygundur	Uygundur	Uygun değildir
Adam olmak	4 (%36,4)	7 (%63,6)	0(%0,0)
Ağızındaki baklayı çıkarmak	3(%27,3)	8(%72,7)	0(%0,0)
Aklı kesmek	5(%45,5)	6(%54,5)	0(%0,0)
Aslan payı	1(%9,1)	9(%81,8)	1(%9,1)
Ateş pahası	4(%36,4)	7(%63,6)	0(%0,0)
Atı alan Üsküdar’ı geçti	1(%9,1)	10(%90,9)	0(%0,0)
Avucunu yalamak	2(%18,2)	8(72,7%)	1(%9,1)
Ayıkla pirincin taşını	1(%9,1)	10(%90,9)	0(%0,0)
Bal gibi olur	2(%18,2)	9(%81,8)	0(%0,0)
Bindiği dalı kesmek	2(%18,2)	9(%81,8)	0(%0,0)
Bir sıçradın çekirge, iki sıçradın çekirge	4(%36,4)	7(%63,6)	0(%0,0)
Bu yaşta bu zekâ	2(%18,2)	8(%72,7)	1(%9,1)
Bülbül kesilmek	0(%0,0)	11(%100,0)	0(%0,0)
Dimyat’a pirince giderken eldeki bulgurdan olmak	2(%18,2)	8(%72,7)	1(%9,1)
Dokuz doğurmak	3(%27,3)	8(%72,7)	0(%0,0)
Eski çamlar bardak oldu	2(%18,2)	7(%63,6)	2(%18,2)
Eski hamam eski tas	2(%18,2)	9(%81,8)	0(%0,0)
Fincancı katırlarını ürkütmek	2(%18,2)	6(%54,5)	3(%27,3)
Gemisini yürütmek	3(%27,3)	7(%63,6)	1(%9,1)

Gün doğmadan neler doğar	0(%0,0)	11(%100,0)	0(%0,0)
Hoşafın yağı kesildi	3(%27,3)	7(%63,6)	1(%9,1)
İfadesini almak	2(%18,2)	9(%81,8)	0(%0,0)
İnsan kuş misali	3(%27,3)	6(%54,5)	2(%18,2)
Kambersiz düğün olur mu?	1(%9,1)	10(%90,9)	0(%0,0)
Karaman'ın koyunu sonra çıkar oyunu	1(%9,1)	10(%90,9)	0(%0,0)
Kel başa şimşir tarak	2(%18,2)	8(%72,7)	1(%9,1)
Kendin gideceğine ünün gitsin	5(%45,5)	5(%45,5)	1(%9,1)
Kırk dereden su getirmek	1(%9,1)	10(%90,9)	0(%0,0)
Kuyruk acısı	5(%45,5)	6(%54,5)	0(%0,0)
Mürekkep yalamak	1(%9,1)	9(%81,8)	1(%9,1)
Pabucu dama atılmak	1(%9,1)	10(%90,9)	0(%0,0)
Püf noktası	3(%27,3)	8(%72,7)	0(%0,0)
Sabrı taşmak	2(%18,2)	8(%72,7)	1(%9,1)
Sarı çizmeli Mehmet Ağa	3(%27,3)	7(%63,6)	1(%9,1)
Sırtı yere gelmek	4(%36,4)	7(%63,6)	0(%0,0)
Suya götürüp, susuz getirmek	2(%18,2)	8(%72,7)	1(%9,1)
Tası tarağı toplamak	1(%9,1)	10(%90,9)	0(%0,0)
Tereciye tere satmak	2(%18,2)	9(%81,8)	0(%0,0)
Tuzluya mal olmak	0(%0,0)	10(%90,9)	1(%9,1)
Vermeyince Mabut neylesin Mahmut	3(%27,3)	7(%63,6)	1(%9,1)
Yolunacak kaz	5(%45,5)	5(%45,5)	1(%9,1)

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, SPSS 20,0 istatistik paket programına girilerek analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin demografik özellikleri frekans ve yüzdelik olarak verilmiş, örneklem büyüklüğü 30'dan küçük olduğu için nonparametrik test yöntemi uygulanmıştır. HODDYÖ başarı testinin iki değişken arasındaki farklılığını saptamak için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla değişken arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Kruskal-Wallis testi, öğrencilerin ön test ve son test, son test ve kalıcılık testlerinde aldıkları başarı puanlarına ait değerlerinin karşılaştırması için Wilcoxon testi uygulanmıştır.

HODDYÖ testinin geçerlilik güvenilirlik çalışması kapsamında pilot çalışma 80 çocuğa uygulanırken, ön test, son test ve kalıcı test için 20 çocuğa uygulanmıştır. HODDYÖ testinin her bir maddesinin puanlaması; doğru olanlar "1", yanlış olanlar için "0" olarak numaralandırılmıştır. Puanlamada "1" ve "0" olduğu için test tekrar test sonuçlarında madde analizi yöntemi olarak "Kuder Richardson 20 (KR20)" tekniği uygulanmıştır. Güvenlik katsayısı olan KR20 toplam pilot çalışma için 0,704, ön test için 0,732, son test için 0,769 ve

kalıcı test için 0,778 olarak bulunmuştur. Araştırmanın güvenilirlik ve tutarlılığını bozan bir soruya rastlanmamıştır. Maddelerin iç tutarlılığını hesaplamak için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda; oluşturulan ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

BULGULAR

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler		n	%
Yaş	10	8	40,0
	11	5	25,0
	12	7	35,0
	Toplam	20	100,0
Cinsiyet	Erkek	8	40,0
	Kadın	12	60,0
	Toplam	20	100,0
Annenin yaşı	40 yaş ve altı	11	55,0
	41 yaş ve üstü	9	45,0
	Toplam	20	100,0
Babanın yaşı	40 yaş ve altı	5	25,0
	41 yaş ve üstü	15	75,0
	Toplam	20	100,0
Annenin eğitimi	Lise	8	40,0
	Üniversite	12	60,0
	Toplam	20	100,0
Babanın eğitimi	Lise	6	30,0
	Üniversite	14	70,0
	Toplam	20	100,0
Annenin mesleği	Ev hanımı	15	70,0
	Memur	6	30,0
	Toplam	20	100,0
Babanın mesleği	Memur	9	45,0
	Serbest meslek	11	55,0
	Toplam	20	100,0

Tablo 3'e göre araştırmaya katılanların %40'ı 10, %25,0'i 11, %35,0'i 12 yaşındayken %40,0'ı erkek, %60,0'ı kadındır. %55'inin annesi 40 yaş ve altında, %45'i 41 yaş ve üzerinde, %25'inin babası 40 yaş ve altında, %75'inin ise 41 yaş ve üstündedir. Katılımcıların %40'ının annesi lise mezunu, %60'ının üniversite mezunu iken, %30'unun babası lise, %70'inin babası ise üniversite mezunudur. Tablo 1'de ayrıca katılımcıların annelerinin %70'i ev hanımı, %30'u ise memur, %45'inin babası memur, %55'nin babası ise serbest meslek sahibidir.

Tablo 3. HODDYÖ Başarı Puanına Ait Ön Test ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin Wilcoxon Testi Sonucu

Grup	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	z	p
Negatif sıra	0	0,00	0,00	3,970	,000*
Pozitif sıra	20	10,50	210,00		
Eşit	0				
Toplam	20				

*p<,01

Tablo incelendiğinde; araştırmaya katılan çocukların deney sonrası ölçülen son test, HODDYÖ başarı puanlarının deney öncesi ölçülen ön test HODDYÖ başarı puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan çocukların HODDYÖ başarı puanlarının ön test – son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Z=3,970;p<,01). HODDYÖ başarı puanlarının sıra ortalaması ve toplamı dikkate alındığında, HODDYÖ deyimleri daha kolay öğrenmeye önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan çocuklara HODDYÖ başarı puanlarına ait son test puanı ve kalıcılık test puanı arasındaki ilişkiyi incelemek için Wilcoxon testi uygulanmıştır.

Tablo 4. HODDYÖ Başarı Puanına Ait Son Test ve Kalıcılık Test Puan Ortalamalarına İlişkin Wilcoxon Testi Sonucu

Grup	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Z	p
Negatif sıra	4 ^a	3,00	12,00	-1,342	,180
Pozitif sıra	1 ^b	3,00	3,00		
Eşit	15 ^c				
Toplam	20				

- Kalıcı test < son test
- Kalıcı test > son test
- Kalıcı test = son test

Tablo incelendiğinde; araştırmaya katılan çocukların HODDYÖ'nden sonra yapılan son test ile 4 hafta sonra yapılan kalıcılık testi başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (z=-1,342;p>,05). Araştırmaya katılan 4 çocuğun HODDYÖ kalıcılık test başarı puanlarının son test başarı puanlarına göre düşüktür. 1 çocuğun HODDYÖ kalıcılık test başarı puanı son test başarı puanından yüksektir. 15 çocuğun HODDYÖ kalıcılık test başarı puanı ile son test başarı puanları eşit olduğu görülmektedir. Bu da gösteriyor ki HODDYÖ'nden 4 hafta sonra da çocuklar öğrendikleri deyimleri unutmamışlardır.

SONUÇ

Teknolojik gelişmeler bilgiye ulaşma noktasında büyük kolaylık sağlarken kalıcılık ve doğru anlamlandırmaya ket vurmaktadır. Sonuç odaklı bir sistem sayesinde süreç değerlendirilememekte ve öğrenci yaşama aktaramadığı bilgileri kısa süreli bellekten öteye geçirememektedir. Bunlar göz önünde bulundurularak yapılan çalışmamızda dramanın bilgiyi doğru anlamlandırdığı, süreç odaklı olduğu için bilginin kalıcılığında da önemli bir rol üstlendiği gözlenmiştir. Yapılan ön test son test çalışması da drama tekniğinin deyimleri öğretmedeki başarısını ortaya koymaktadır.

Toplu iletişim araçlarının özgün kültürleri tahrip etme tehlikesine karşı panzehir gibi kullanılacak en önemli tekniklerden biri dramadır. Özgün kültürün yansıtıcısı olan deyimlerin öğretilmesinde de bu tekniğin önemli olduğu süreç sonunda gözlenmiştir.

Belli kurallar içinde sonsuz özgürlükler içeren, süreç odaklı olan, eğlence unsurunu barındıran, öğretirken yaşatan, doğrudan iletişime dayanan, paylaşma ve yardımlaşmayı aşıl原因, yenme ve yenilmenin hayata dair olduğunu kavratran çağdaş eğitim sisteminin bu çok yönlü yöntemi, 4 hafta sonra yapılan kalıcılık testi ile bilgiyi içselleştirdiğini kanıtlamıştır.

Kültürlerin, düşlerin, imgelerin, isteklerin kalıplaştığı günümüzde sadece bilgi aktarmak için değil, yaşamın ve insanların tekdüzelğine yeni duyarlılıklar kazandırmak için çocuklarımızın bireysel kimliklerini geliştirecek yeni yöntemler denemeye mecburuz. Ulusal kültürün bir parçası olan deyimlerin öğretiminde de bu yöntemler içinde, hayata aktarımı, birincil amaç edinen dramanın kullanılması gerekir.

Sonuç olarak; Türkçe Öğretim Programında yer alan söz varlığını zenginleştirme amaç ve kazanımları içinde bulunan deyimlerimizi, hikâyelerini kullanarak drama yöntemiyle öğrenciye aktardığımızda daha etkili ve kalıcı bir öğrenme gerçekleştiği görülmüştür.

Araştırma bulguları ışığında aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür:

Söz varlığımızın mecazi ve soyut anlatım unsuru olan deyimlerin öğretiminde dramanın etkili olduğu gözlenmiştir. Türkçe'nin diğer mecazlı ve soyut kavramlarının öğretiminde de dramadan yararlanmak mümkündür. Drama yöntemini tam anlamıyla uygulanması için öğretmenlerin bu konuda daha önceden eğitilmeleri önerilmektedir. Drama yönteminin Türkçe öğretimindeki etkisini düşünürsek dramanın eğitimde daha çok kullanımı sağlanmalıdır. Bu yöntemle tanışan öğrencide öğrenme daha kalıcı ve eğlenceli gerçekleşecektir.

Öğrenciler arasında iş birliğinin olması için gerekli ortam yaratılabilir. Deyimlerin oyunlaştırılması noktasında öğrenciler görevlendirilerek kendi seçecekleri deyimleri oyun metni haline getirip sahnelemeleri sağlanabilir. Böylece hem yaratıcılıkları gelişecek hem de kendilerini ifade etmelerine olanak sağlanacaktır.

Drama çalışması diğer sınıflarda veya uygun bir ortam oluşturulursa okulun tamamına sunulabilir. Dramaya katılmak istemeyen öğrencilere anlayış gösterilmeli, katılım zorunlu tutulmamalıdır. Süreci izlemelerine olanak sağlayarak yöntemi tanımasını sağlanmalıdır. Bu uygulama için okullarda yer alan drama salonları ilk tercih olmalı ancak drama salonu yoksa sınıf gerekli düzenlemelerle uygulama yapılacak hale getirilebilir.

Araştırma, sadece 10-12 yaş aralığındaki öğrenciler ile sınırlıdır. Farklı gruplarla da uygulanıp karşılaştırma ortamı oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul, 2016.
- Adıgüzel, Ö. *Eğitimde Yaratıcı Drama*, Pegem Akademi, Ankara, 2017.
- Aksoy, Ö. A. *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2*, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2016.
- And, M. *Başlangıcından 1983'e Türk Tiyatro Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015.
- Arvas, S. Y. *Deyimler ve Öyküleri*, Lacivert Yayıncılık, 1.Baskı, İstanbul, 2014.
- Çalışkan, N. Karadağ, E. *Eğitimde Drama Teorik Temelleri ve Uygulama Örnekleri*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2014.
- Çınar, S. *Meşhur Deyimler ve Öyküleri*, İdeal Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2011.
- Erdoğan, T. *Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Uygulamaları*, Eğiten Kitap, Ankara, 2010.
- Girgin, T. *Teoride Drama ve Kazanımları*, Sıfırdan Yayınları, İstanbul, 2015.
- Kısakürek, N. F. *Tiyatro ve Tesiri*, Türk Doğu Yayınları, İstanbul, 2016.
- Meb, *Türkçe Dersi Eğitim Programı*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2017.
- Nutku, Ö. *Oyun, Çocuk, Tiyatro*. Özgür Yayınları, İstanbul, 1998.
- Önder A. *Eğitici Drama Uygulamaları*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2016.
- Özertem, T. *Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1979.
- Pala, İ. *İki Dirhem Bir Çekirdek*, Kapı Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Parlatır, İ. *Deyimler*, Yargı Yayınevi, Ankara, 2007.
- San, İ. *Yaratıcı Drama ile Farklılıklar ve Farkındalıklar*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 1990.
- Schinder, W. *Çocuklar İçin Tiyatro*, Mitos – Boyut Yayınları, İstanbul, 2005.
- Sevinç, M. *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*, Morpa Yayınları, İstanbul, 2003.
- Sinan, A. T. *Deyimlerin Kısa Hikâyeleri*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2016.
- Şirin, E. Işık, S. Doğru, T. Dalkıç, T. Solar, B. *Deyim Yerindeyse*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2016.
- Tdk, *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara, 2011.
- Yağmur, S. *Deyimler ve Öyküleri*, Tutku Yayınevi, Ankara, 2014.
- Yalçın, A. Aytaş, G. *Tiyatro ve Canlandırma*, Akçağ Basım Yayım, Ankara, 2005.